

ELBET SABAH OLACAKTIR: FİKRET'İN ROMANINI YAZ(AMA)MAK*

*Gökhan REYHANOĞULLARI***

ÖZET

Öz geçmiş veya yaşam öyküsü olarak da tanımlanabilen biyografinin, Türk edebiyatı tarihinde oldukça eskiye dayanan bir geçmişi vardır. En eski biyografi yazıları, Arap edebiyatında siyer, tabakat, vefeyat gibi isimlerle anılırken, Fars edebiyatında ise tezkire adıyla kaleme alınmıştır. Bizim edebiyatımızda ise, Eski Türk edebiyatı geleneği içinde biyografi yazıları tezkire ismiyle yazılmıştır. Bunun yanı sıra biyografi yazımının diğer türlerine de rastlamak mümkündür. Modern anlamda biyografi yazımı ise, Tanzimat dönemiyle başlar. Ancak biyografinin diğer edebi türlerle birleşmesi 1950 sonrasına denk düşer. Bu tarihten itibaren yazılmaya başlanan biyografik romanlar, günümüzde daha yoğun bir şekilde yazılmaktadır. Bunlardan biri olan Hıfzı Topuz'un Elbet Sabah Olacaktır romanı, Türk şiirinin büyük şairi Tevfik Fikret'in yaşam öyküsünü anlatan bir romandır. Yazar bu romanda Tevfik Fikret'in soyundan başlayarak, doğumunu, çocukluğunu, eğitimini, Servet-i Fünûn'a katılımını, şairliğini ve döneminde yaşanan siyasi ve sosyal olayları anlatır. Bütün bu olayların merkezinde olan Tevfik Fikret'in özellikle kişiliği ve karakteri üzerinde durulur. Çevresiyle olan ilişkilerine ve bu ilişkilerdeki hassasiyetine dikkat çekilir. Ayrıca ailesine duyduğu bağlılık ve sevgi fazlasıyla vurgulanır. Fikret'in ölümüyle roman biter. Romanın kurgusal açıdan eksik ve hatalı olduğu söylenmelidir. Yazarın hem bireysel hatalarından hem de roman sanatı açısından birçok kusuru bulunan bu roman, Fikret'i anlatmakta yetkin olamamıştır. Ayrıca yazarın romanı oluştururken yararlandığı kaynakları birebir örneklediği görülmüştür. Fikret'in hayatına dair bilgi, belge ve diğer dokümanların üst üste yığılması, eseri romandan çok bir belgesele dönüştürmüştür.

Anahtar Kelimeler: Biyografi, roman, Tevfik Fikret, kurmaca, gerçeklik.

FAILURE IN WRITING THE NOVEL OF FİKRET

ABSTRACT

The biography, which is also defined as resume or life story, has a history that based on ancient relatively on Turkish literature. While the

*Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Arş. Gör. Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, El-mek: g_reyhanoglu@hotmail.com

oldest biography writings are mentioned with names like siyer, tabakat, vefeyat in Arabic literature, they have been written as tezkire name in Persian literature. In our literature, the biography writings have been written with the name of tezkire in the tradition of classical Turkish literature. In addition, the biography writing can be found in other types of writing. Biography writing in the modern sense begins with Tanzimat period. However, the combination of biography with other literary species corresponds after 1950. The biographical novels that were started to write as from this date have been written intensely at the present. One of them Hıfzı Topuz's Elbet Sabah Olacaktır Novel is a novel which tells about the life story of the great poet Tevfik Fikret. In this novel, the writer tells starting from Tevfik Fikret's descent, his birth, childhood, education, the accession to Servet-i Fünûn, poetry and the events political and social that occurred in his period. It is emphasized on especially Tevfik Fikret's personality and character that are at the center of all these events. It is captured attention to his relations with environment and sensitivity on these relations. It is also highlighted extremely his devotion and love to his family. The novel ends the death of Fikret. It should be told that the novel is incomplete and incorrect from fictional aspect. This novel, which has a lot of flaws both the individual errors of writer and in terms of the art novel, has not been competent with telling Fikret. Moreover it was seen that the writer exemplified the resources identically when he created the novel. Stacking consecutively the information about life of Fikret, documents and other documents has transformed the work to documentary more than novel.

Key Words: Biography, novel, Tevfik Fikret, fiction, reality.

A. Giriş

Öz geçmiş olarak karşılanan "biyografi" terimi, Türk edebiyatı için yeni bir kavram sayılmaz. Modern anlamda biyografi yazılarının Tanzimat'ın ikinci dönemiyle başladığını söylemek mümkün olsa da, bunun daha öncesine gidilirse, oldukça uzun bir geçmişe sahip olduğu görülür. Orhan Okay'a göre "*biyografi, İslam milletlerinin, dolayısıyla Osmanlı'nın da, Batı'dan almadığı, kendi öz malı bir bilim alanıdır.*" (Okay, 201:17) Biyografi, bu dönemlerde siyer/siret, megazi, tabakat, vefeyat, tezkire, terceme, şecere, hadika, riyaz, ravza, gülşen gibi isimlerle karşılanmaktaydı. *Siyer*, bir kimsenin içi, hâli, tavrı, gidişi, ahlakı, seciyesi ve hayat hikayesi gibi anlamlara gelen sîret kelimesinin çoğuludur. (Devellioğlu, 2004:957) Siret ve siyer Hz. Peygamber'in hayatı, onun hayatını konu edinen bilim dalı ve bu dalda yazılan eserler için terim olarak kullanılmıştır. Siyer yalnızca Hz. Peygamber'in hayatı için kullanılan bir terim haline gelmiş, sîret ise başka şahsiyetlerin hayatlarını anlatan kitapların ismini karşılamıştır. (*İslam Ans.*, Cilt 37, s.319) *Megazi* terimi de siyerin eş anlamlısı olarak kabul görmüş, daha çok Hz. Peygamber'in gazve ve seriyyelerinin tarihine değinmiştir. *Tabakat* ise İslam telif geleneğinde, sahasında tanınmış şahsiyetlerin biyografilerini konu edinen telif türüdür. İslam geleneğinde sahâbe, tâbîn, âlimler, edip, şair ve sanatkarlar, sufiler, düşünürler ve ayırıcı niteliklere sahip olan kişilerden söz eden tabakat, temelde belirli bir yaş, meslek, görev, nesil, unvan, mezhep, tarikat ve coğrafyaya mensup olmaları dolayısıyla ortak bir grup (tabaka) oluşturan kişilerin biyografilerine yer verilen bir tür olmakla birlikte genellikle biyografi kitaplarına da bu ismin verildiği görülür. (*İslam Ans.*, Cilt 39, s.288-301). Bir tabakat türü olan *vefeyat* da râvîlerin ve tanınmış şahsiyetlerin doğum ve ölüm tarihleriyle ilgili olan bilgiler aktaran biyografi türleri arasında yer alır. (*İslam Ans.*, Cilt 42, s.603)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Osmanlı sahasında, genel olarak bir kişiyi anlatan biyografi eserlerine *tercüme-i hal*, birden fazla kişinin biyografisini içeren eserlere de *teracim-i ahval* adı verilmiştir. Osmanlı'da ilk özgün biyografiler, tabakat tarzında olan *tezkireler* ise çeşitli ilim dallarında yetişmiş âlimler ve şairlerin biyografilerine dair eserlerdir. Tezkireler, Arap edebiyatındaki tabakatin Fars edebiyatındaki karşılığıdır. Bu tezkireler esas nitelikleri bakımından günümüzdeki biyografik/antolojik sözlüklere benzer özellikler gösterir. (*İslam Ans.*, Cilt 41, s.68) Modern Türk edebiyatında ise biyografi, diğer türlerde olduğu gibi Tanzimat döneminde Batı'yı esas alarak gelişme göstermeye başlamıştır. Beşir Fuad'ın, kaleme almış olduğu *Victor Hugo* ve *Voltaire* adlı biyografileri, Türk edebiyatının bir şahıs üzerine yazılmış ilk modern biyografileri olarak kabul etmek mümkündür. Ahmet Mithat'ın *Beşir Fuad* adlı biyografi çalışması da Türk kökenli sanat ve edebiyat adamları için kaleme alınmış ilk biyografilerdendir. (Apaydın, 2010:475)

Ancak biyografinin diğer türlerle birleşmesi daha çok 1950 sonrasında görülür. Varoluşçuluğun etkisiyle bireyin öne çıkması ve toplumsal olay ve olgulardan öncelik kazanması, dikkatleri bireyin üzerine çekmiştir. Bu sebeple biyografi yazımı roman türüyle birleşmiş ve biyografik roman'lar ortaya çıkmıştır. Yazılmış olan biyografilerin yanı sıra biyografik romanların ortaya çıkmasında monografilerin de etkisi fazladır. Biyografik roman, "*yaşamöyküsel roman*" (Çetin, 2007:235) terimiyle de karşılanabilir. Biyografik romanı, "*gerçekten yaşamış birisinin hayatının gerçek bilgi, belge ve bulgulara bağlı kalarak gerçekçi bir biçimde roman kurgusu içinde anlatıldığı*" (Çetin, 2007:135) bir tür olarak tanımlamak mümkündür.

Biyografik roman türünün edebiyatımızdaki ilk örneği Hasan Âli Yücel'in 1932'de basılan *Goethe Bir Dehanın Romanı*'dır. Daha sonra ise sırasıyla Mehmet Emin Erişirgil'in *Bir Fikir Adamının Romanı* Ziya Gökalp ve *İslamcı Bir Şairin Romanı: Mehmet Akif*, Tahir Alangu'nun *Ömer Seyfeddin Ülkücü Bir Yazarın Romanı*; İlhan Selçuk'un *Yüzbaşı Selahattin'in Romanı* ve Oğuz Atay'ın *Bir Bilim Adamının Romanı* Türk edebiyatının ilk biyografi romanlarındandır. (Apaydın, 2010:476) Bu roman isimlerine bakıldığında, alışlagelmiş roman kurgusunun dışında bir durum söz konusu olduğundan bu eserlerin roman roman olduğu özellikle vurgulanmıştır. Bu durum Apaydın'ın vurguladığı gibi, "*tür nitelmesi konusunda bazı tereddütlerin yaşanmasından*" kaynaklanır. (Apaydın, 2010:476) Daha yakın dönemlerde yazılan biyografik romanlarda ise, tür nitelmesine yer verilmediği görülür. Örneğin Necati Cumalı'nın *Viran Dağlar*, Ayşe Kulin'in *Adı Aylın*, Hıfzı Topuz'un *Füreya, Meyyale, Paris'te Son Osmanlılar, Taif'te Ölüm, Gazi ve Fikriye, Hatice Sultan, Başın Öne Eğilmesin, Abdülmecit, Hava Kurşun Gibi Ağır, Elbet Sabah Olacaktır*; Atilla Şenkoy'un *Bütün Düşler Nazlıdır*, Beşir Ayvazoğlu'nun *Bozgunda Fetih Rüyası* gibi eserlerde roman türüne vurgu yapılmadığı ya da bunların "biyografik roman" alt başlığıyla sunulduğu görülür.

Biyografik romanların ortaya çıkmasında temelde, biyografisi anlatılan şahıs ile yazar/anlatıcı arasındaki yakınlık hissinin etkisi vardır. Çünkü her şeyden önce böylesi bir anlatıya başvuran yazarın, hayatının belli bir döneminde veya genelinde biyografisini anlattığı şahısa bir ilgi ve yakınlık duyması, onu biyografik roman yazımına sevk eder. Bu yakınlık ile anlatıcı, biyografisini anlattığı kişiye duyduğu hayranlığı okuyucuya hissettirmek ve okuyucu ile biyografisi anlatılan kişi arasında özdeşlik oluşturma, bağ kurma yoluna girer. Hıfzı Topuz da söz konusu olan romanı yani Fikret'in romanını yazarken, ona duyduğu yakınlığı, ithaf kısmında şu ifadelerle dile getirir: "*Bana, daha okuma yazma öğrenmeden Fikret'in şiirlerini ezberleten annemin, Servetifünun ciltlerini yaşam boyu saklayan büyük dedemin, büyük babamın ve anneannemin anılarına...*" (Topuz, 2012:5)

Ancak bu yakınlığın ötesinde de biyografik roman, esas itibarıyla özel hayatları toplum tarafından merak edilen, önemsenen, tanınmış, sanat, edebiyat veya siyaset adamlarının hayatlarını romanlaştırmak gayesindedir. Edebiyatımızda bunun aksi durumlar da görülmüştür. Kimi yazarlar

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

aile fertlerinin de biyografik romanlarını yazmıştır. Biyografik romanların genel itibarıyla özelliklerini şöyle sıralamak mümkündür:

- Biyografik romanlar, genellikle tanınmış sanatçı, politikacı, devlet adamı gibi şahısların hayatlarını anlatır.
- Biyografik romanlar genellikle ölmüş şahıslar üzerine yazılır, ancak çok az olmakla birlikte henüz hayattayken biyografik romanı yazılan şahıslar da vardır.
- Son dönemlerde biyografik romanlarda fotoğraf albümüne yer verilmiştir. Bu gelenek romanın gerçekle olan bağını ortaya koyma amacından kaynaklanır.
- Biyografik romanlarda olay örgüsüne dahil edilen karakterler, gerçek kimlikleriyle ve adlarıyla yer alırlar.
- Biyografisi anlatılan şahısların, genellikle ailesinden ve doğumundan başlanır.
- Biyografik romanlarda olay örgüsü, genellikle kronolojiktir. Anlatıcı genellikle üçüncü şahıstır ve hakim bakış açısına sahiptir.
- Anlatım genelde onaylayıcı ve benimseticidir. Anlatıcı tarafsızlık ilkesine dikkat etmez. (Apaydın, 2010:475-484)

Bütün bu özellikler ışığında biyografik romanın tam anlamıyla roman türünün özelliklerini taşıması söz konusu değildir. Gerçeğe bağlı kalma durumu, kurmacayı sekteye uğratar ve olayların sürekli gerçek yaşama bağlanmasına sebep olur. Bu nedenle denilebilir ki biyografik romanlar, diğer roman türlerine göre daha zayıftır ve genel itibarıyla yaratıcı olma özelliğinden yoksundur.

B. *Elbet Sabah Olacaktır*'a dair

Yazar Hıfzı Topuz'un, Türk Edebiyatı için önem arz eden ve şiirin modernleşmesinde öncü, Servet-i Fünun edebiyatının en önemli temsilcisi olan şair Tevfik Fikret'i biyografik karakterde anlatan *Elbet Sabah Olacaktır* adlı romanı aşağıda verilen dört başlık altında incelenecektir

1. Vasıflandırma (Tanımlama, Tanıtma Yazısı)
2. Tahlil (Eser Hakkında Değerlendirme)
3. Aklama (Esere Dair Bir Görüş Bildirme)
4. Yargılama (Bu Genel Bir Değerlendirmedir)

1. Vasıflandırma

Elbet Sabah Olacaktır, -Özgürlük Şairi Tevfik Fikret'in Romanı- Hıfzı Topuz tarafından kaleme alınan ve Servet-i Fünun dönemi şairi olarak bilenen Tevfik Fikret'i ve onun hayatını konu alan bir romandır. Kitap 5 (beş) ana bölümden oluşmaktadır. Bunlar "I. Çocukluk ve Gençlik Yılları", "II. Servetifünun Yılları", "III. Sisli Yıllar", "IV. Başkaldırı Yılları", ve "V. Acılı Yıllar" adlarını taşımaktadır.

Birinci bölüme girilmeden önce kitap ithaf cümlesi ile başlar. Bu ithaftan sonra, Mustafa Kemal Atatürk'ün Tevfik Fikret hakkında söylemiş olduğu sözlere yer verilir. Bu sözler, Fikret'e yapılmış olan suçlamalara verilmiş bir cevap niteliğindedir. Atatürk, Fikret'i över ve onun "*hem büyük şair hem de büyük bir insan*" olduğunu söyler. Bu alıntıdan sonra eserde "Sunuş" bölümüne yer verilir. Bu bölümde yazar, 1958 yılında Sakız Adası'na yapmış olduğu geziyi ve oradaki bir rahibenin kendisine anlattıklarını aktarır. Buna göre 1822'de Osmanlı'ya karşı ayaklanan Yunan halkına sert bir şekilde karşılık verilmiş ve çoğu insan evlerinden, yurtlarından olmuştur. Kimileri

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

köle olarak satılmışlardır. Yetim kalan çocuklar Türk ailelerin yanına verilmiştir. İşte romanın merkezindeki kişi olan Tefvik Fikret'in soyunun da bu kimsesiz çocuklara dayandığı söylenmektedir. Buradan hareketle yazar, bu eseri yazma düşüncesine kapıldığını ifade eder.

Bu sunuştan sonra da kitabın asıl bölümleri başlar. Birinci bölüm “Çocukluk ve Gençlik Yılları” başlığını taşıyor. Bu bölümde, “Sakız’dan Getirilen İki Yetim”, “Refia”, “İyi ki Doğdun Tefvik”, “İlk Tutku”, “Doksan Üç Harbi”, “Hac Yolunda”, “Okul Anıları”, “Baba Sürgüne Yollanıyor”, “İlk Görevler, Evlilik ve Öğretmenlik”, “Rıza Tefvik’le Dostluk”, “Mirsad ve Malûmat” başlıkları yer alır.

İkinci bölüm ise “Servetifünun Yılları”dır. Bu bölümde ise, “Size Tefvik Bey’i Getirdim”, “Ahmet İhsan Bey”, “Ailenin Mutluluğu Halûk”, “Halit Ziya’yla Dostluk”, “Cenab Şahabettin”, “Mehmet Rauf”, “Ali Ekrem”, “İlk Tutuklanma”, “Matmazel”, “Güç Yazan, Kolay Okunan Yazar”, “Tesadüfler”, “Sansür”, “Yeni Zelanda Macerası”, “İkinci Tutuklanma”, “Rûbab-ı Şikeste”, “Boerler Savaşı”, “İsmail Safa” başlıkları mevcuttur.

Üçüncü bölüm “Sisli Yıllar” ismini taşır Burada da “Sis”, “Yeni Bir Yasaklama”, “Sıdika’nın ve Babasının Ölümü”, “Bir Anlık Gecikme”, “Aşyan”, “Paris Mektupları”, “Tarih-i Kadim”, “Sabah Olursa” gibi başlıklara yer verilmiştir.

Dördüncü bölüm “Başkaldırı Yılları”dır. “Meşrutiyet”, “Millet Şarkısı”, “Tanin”, “Galatasaray Müdürlüğü”, “Celalettin Ezine’nin Fıstık Kabukları”, “31 Mart Olayı”, “Galatasaray’a Veda”, “95’e Doğru”, “Yağma Sofrası”, “Halûk Protestan Oluyor”, “Tarih-i Kadim’e Zeyl” alt başlıkları da dördüncü bölümde yer almaktadır.

Beşinci ve son bölüm ise “Acılı Yıllar” ismini taşımaktadır. “Kutsal Savaş”, “Aşyan’dan Anılar”, “Fikret’in Ressamlığı”, “Göz Hekimi Esat Paşa”, “Hırçınlıklar”, “Hastalığın Başlangıcı”, “Mihri Hanım”, “Son Demler”, “Artık Yıkılıyorum”, “Kabr-i Fikret’i Ziyaret” bu bölümü oluşturan alt başlıklardır.

Beşinci bölümden sonra “Sonsöz” başlığı yer alır ve yazar burada Fikret hakkında genel bir değerlendirme yapar. Daha sonra “Balıkçılar” şiiri ve “Teşekkür” kısmı vardır. Kitabın sonunda da “Meraklısı İçin” başlığı altında bir dizin yer almaktadır.

Bu eser, Remzi Kitabevi yayınlarından, Nisan 2012’de çıkmıştır, 5. baskıdır ve 255 sayfadır. İlk dört baskı da aynı yayın evi ve tarihlere sahiptir.

2. Tahlil

2.1. Olay örgüsü

2.1.1 Tefvik’in doğumu

1822 yılında Sakız Adası’nda çıkan isyanı, Osmanlı Devleti sert bir şekilde bastırır. Sayısız insan öldürülür, isyan edenler idam edilir ve binlerce tutsak İzmir’e getirilir. Bu esirlerin çoğu kadın ve çocuklardan oluşur. Bu çocuklar, Müslüman ailelere verilip, bu kültür çerçevesinde yetiştirilir. Yetim çocuklardan ikisi İzmir’in ünlü vergi müdürü olan Hüseyin Bey’in yanına yerleştirilir. Yetimlerden biri kız, biri de oğlandır. Hüseyin Bey’in eşi Emine Hanım bu durum karşısında oldukça sevinir. Kızın adını Saliha, oğlanını de Hüsrev koyarlar. Bu iki çocuk önceleri kendi dillerinde konuşmaya devam eder; ancak zamanla Emine Hanım’ın çabalarıyla Türkçeyi öğrenip konuşmaya başlarlar. Zamanla gelişip büyüyen bu çocuklar birbirlerine aşık olur ve evlenirler. Bu evlilikten sırasıyla Hasan Nuri, Refia ve Mustafa adında üç çocukları olur. Refia, Ahmet Ağa’nın oğlu Hüseyin Efendi ile evlenir. Bu evlilikten de sırasıyla Şevki, Sıdika ve Mehmet Tefvik dünyaya gelir. Mehmet Tefvik, 24 Aralık 1867’de doğar. Ele avuca sığmayan bu çocuk, aile içinde oldukça önemsenir. Dadısı Leyla Bacı ile geniş bir ailede büyür. İlk aşkı, Naciye adından bir kıza duyar. Tefvik, Mahmudiye Valiye Rüştüyesi’nde okula başlar. 11 yaşında ise Galatasaray

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Sultanisi'ne girer. Tam bu sıralarda Tevfik'in dayısı Nuri Efendi, hacca gitmek ister. Bunun üzerine Tevfik'in annesi Refia Hanım da ona katılır. Böylelikle Nuri Efendi, Refia Hanım ve Tevfik'in ablası Sıdika hac yoluna koyulurlar. Bu yolculukta kolera salgımından dolayı Nuri Efendi ile Refia Hanım hayatlarını kaybederler. Sıdika ise oldukça hasta bir şekilde geri getirilir. Bu zamanlarda okula devam eden Tevfik, bir başka acıyla sarsılır. Bu sefer ağır bir iftiraya uğrayan babası sürgüne gönderilir. Bu sürgün Tevfik için bir yıkım olur. Bir daha babasını göremez.

2.1.2 Servet-i Fünûn dönemi

1888'de Galatasaray'ı birincilikle bitiren Tevfik, Hariciye Nezareti İstişare Kalemî'nde işe başlar. Ancak burası ona uygun değildir ve kısa zaman sonra buradan ayrılır. Tevfik, bir zaman sonra dayısının kızı Nazima ile evlenir. Bu yıllarda Galatasaray'a öğretmen olarak girer. Bir süre sonra Rezaizade Ekrem, Tevfik'i Ahmet İhsan'la tanıştır ve Servet-i fûnun'da yazmasını önerir. Bu öneri kabul edilir ve Tevfik derginin yazı işlerinden sorumlu olur. Gün geçtikçe dergiyi istediği şekle sokar. Böylelikle dergiye Ali Ekrem, Cenab Şahabettin, Halit Ziya, Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit gibi isimler katılır. İlk şiirinden sonra artık Tevfik Fikret ismini kullanmaya başlar. Dergide çalışmaya başladıktan altı ay sonra Tevfik'in oğlu Halûk dünyaya gelir. Yıl 1895'tir. Bu Tevfik için büyük bir heyecan ve mutluluk yaratır. Yıllar geçtikçe Servet-i fûnun dergisi güçlenir ve iyi dostluklar kurulur. Ancak II. Abdülhamit'in baskıcı tutumu sürekli bir rahatsızlık kaynağı olur. Bu yıllarda Fikret, ilk tutuklanma olayını yaşar ve bir gün sonra serbest bırakılır. Halûk dört yaşındayken Fikret, Fransızca eğitimi için bir matmazel tutar. Adı Rita'dır. Rita yirmi yaşında ve oldukça güzeldir. Kısa zamanda Fikret'le aralarında hissi bir yakınlık olur. Ancak bu durum ilerlemeden Rita evden ayrılır. Fikret daha sonra birkaç defa Rita ile tesadüfen karşılaşır ve onun için şiirler yazar. Bir yandan da devam eden sansür ve baskı derginin kapanmasına sebep olur.

2.1.3 Tevfik Fikret'in sislî yılları, başkaldırısı ve ölümü

İlerleyen süreçte 1902'de ablası ve ardından 1905'te de sürgündeki babası hayatı kaybeder. Böylelikle babasının 17 yıl süren sürgünlük hayatı ölümle sonuçlanmış olur. Bu durum Fikret için kapanmaz yaralar açar ve Abdülhamit'e olan nefreti hat safhada olur. Nitekim birkaç yıl sonra Meşrutiyet ilan edilir ve özgürlük ortamına kavuşulur. Ancak bu durum uzun sürmez. Bu sefer İttihat ve Terakki'nin zulmü, yolsuzlukları ve kötü yönetimi Fikret'i çileden çıkarır. Fikret'in küskünlüğü yeniden başlar. Bu dönemde Galatasaray'a müdür olarak atanır ve bu durum Galatasaray için bir dönüm noktası olur. Okul adeta Fikret'le hayat bulur. Ancak Fikret'in kişiliğine uymayan bazı uygulamalardan dolayı Fikret istifa eder. Bu olay büyük yankı uyandırır ve okulun bütün öğrencileri bu durumu protesto eder. Eğer Fikret dönmezse okula dönmeyeceklerini söylerler. Okuldaki birçok öğretmen de görevinden istifa eder, ancak Fikret okula geri dönmez. Yıllar sonra Halûk'un Protestan olduğunu öğrenir. Halûk, yurt dışında evlenir ve bir daha ülkeye dönmez. Bu, Fikret için büyük bir düş kırıklığı olur. Bu yıllar büyük yıkımlar, acılar ve hastalıklarla geçer. Fikret, son yıllarında Mihri Hanım adıyla bir kadınla tanışır ve iyi bir iletişim içine girerler. Mihri Hanım Fikret'e özel bir ilgi içine girer ve ona çok bağlanır. Son günlerinde hastalığı süresince yayında olur ve onun resimlerini çizer. İlerleyen bu ilişki Fikret'in bir gece yarısı ölümüyle son bulur. Vasiyeti üzerine cenazesi sessizce kaldırılır.

2.2 Anlatıcı ve bakış açısı

Roman, anlatma esasına bağlı bir edebi tür olduğundan, sunulan metnin mutlak bir anlatıcısı olmak zorundadır. Bu anlatıcı metni sunan, aktaran, kısacası onu anlatan kişidir. Okuyucu her şeyden önce onun sesini duyar. Bu anlatıcılar metnin içinden veya dışından bu görevi yerine getirirler. Roman sanatı bağlamında üç anlatıcı tipinden bahsedilir. Bunlar 1. Tekil Kişi (Ben), 3. Tekil Kişi (O) ve 2. Çoğul Kişi (Siz). Biyografik romanlarda anlatıcı, genellikle 3. Tekil kişidir. Bu anlatıcı olayın her yerindedir. Her şeye hâkimdir ve varlığını olay örgüsünün her aşamasında

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

hissettirir. Bu anlatıcının bilmediği, görmediği ya da duymadığı hiçbir şey yoktur. Bu sebeple, bu tür anlatıcıya bağlı olarak da eserdeki hâkim olan bakış açısı da Tanrısal (Hakim) Bakış Açısı olur. Tanrısal bir konuma sahip olan bu anlatıcı, karakterlerin bütün dünyasını, düşüncelerini, duygularını hatta gördükleri rüyayı bilir ve okuyucuya aktarır. Bu romanda da anlatıcı bütün karakterlerin hayatını bilir, doğumdan ölümlerine kadar her şeyi anlatır. Fikret'in soyunun nereden geldiğini, doğumunu, çocukluğunu, içindeki bütün duygularını, aşkını, nefretini okuyucuya aktarır. Ancak biyografik romanların yapısı gereği, kurmacadan çok gerçeğe dayandırılmak istenmesi, anlatıcının sesinde yazarın konumu fazlasıyla hissedilir. Bu durum roman sanatı bağlamında olumsuz bir durumdur. Çünkü anlatıcı, birçok yerde sesini yazara bırakır ve yazar, gerçeğe dayanma isteğine bağlı olarak biyografisini anlattığı karakterle ilgili belgeleri üst üste yığar. Anlatıcının dışından gelen bu ses, olay akışının sürekli kesilmesine ve olayla doğrudan veya dolaylı ilgisi olan belgelerin okunmasına sebep olur. Söz konusu romanda da bu gibi durumlar mevcuttur. Yazar Hıfzı Topuz'un bir anlatıcıdan çok, yazar olarak sesi, fazlaca hissedilir.

2.3. Zaman ve mekân

Her şeyden önce biyografik romanlarda, zaman ve mekan genel itibariyle gerçektir, kurmacanın ürünü değildir. Olayların geçtiği zaman dilimi ile geçtiği mekanların tarihi bir gerçekliği vardır. Hikayesi anlatılan kişi, söz konusu zamanlarda yaşamış ve bahsedilen mekanlarda bulunmuştur.

Eserde, olay dış çerçeve bağlamında düşünüldüğünde kronolojik olarak ilerler. Takvimsel bir zaman süreci söz konusudur. Olay 1822 yılının Nisan ayında başlar. 1867 yılına kadar yaşanan gelişmeler anlatılır. Bu tarihte Tefik doğar. Böylelikle olaylar daha örgüsel bir biçimde ilerlemeye başlar. Bu örgü Fikret'in ölümüyle biter. Tarihsel olarak 1915 yılıdır. Ancak bu romanda verilmez. Bu kronolojik zaman akışının dışında olay örgüsüne katkı sağlamak adına bu zamanın ötesine gidilmiştir. Geçmişteki anları güçlendirmek veya onları aydınlatmak için olayın bitiş tarihinden sonraki zamanlardan geriye dönüşlerle yararlanılır. Anlatıcı, 1910'da yaşanan olayları anlatmak için, bu olayla ilgili olarak 1930'lu yıllarda söylenen sözlere yer verir, bunları belgelendirir. Bu durum alışlagelmiş tutumun tersinedir. Böylesi durumlar gerçeğe dayanma hassasiyetinden kaynaklı olarak, kurgunun gerçekliğine gölge düşürür.

Buradaki zaman algısı beraberinde mekânı da getirir. 1822'de başlayan olay Sakız Adası'nı işaret eder. Oradan geçen zamana bağlı olarak İstanbul'a Aksaray semtine taşınır. Olaylar geliştikçe Mektebi Sultani, Servet-i Fünûn matbaası ve Aşiyân mekan olarak karşımıza çıkar. Genellikle mekânlar kapalı özelliktedirler. Ancak bu kapalı mekânlar karakterin ruh haliyle doğrudan alakalıdır. Roman kişisi için bu mekânlar kapalı olmasına rağmen sınırlayıcı ve kısıtlayıcı özellikler göstermez. Roman kişisi bu mekânlarda mutlu ve özgürdür. Ancak açık mekân olarak niteleyebileceğimiz dış çevre ise, karakter için boğucudur ve özgürlük imkânı vermez. Kişi dışarıdaki hayattan bıkmıştır, ona zulüm gibi gelmektedir. Bu durum bilindiği üzere Servet-i Fünûn şairlerinin ruh hallerine ve dünyaya bakışlarına paralel bir durumdur. Gerçek mekanların baskın, boğucu, yaşanamaz oluşu, onları hayali mekanların peşine düşürmüştür. Romanda da Fikret ve arkadaşları, Yeni Zelanda'ya göç etmek istemiş, bunu başaramayınca da Manisa'nın Sarıçam köyüne gitme kararı almışlardır. Ancak dış mekanların karakterler üzerindeki olumsuz etkisi, alınan bu kararın da sonuçsuz kalmasına neden olur. Bu yüzden romandaki mekânlar somut anlamda temsil ettikleri özelliklerin dışında, karakterin ruh haline göre anlam kazanırlar.

2.4. Karakterler ve olay örgüsündeki konumları

Anlatmaya bağlı edebi metinlerde, dolayısıyla romanlarda, dramatik aksiyonun, eserdeki gerilim ve çözülüm noktalarını sağlayabilmek için iki ayrı değerler sisteminin, yani karşıt iki gücün varlığına ihtiyaç vardır. Bunlardan biri, Tematik Değerler, yazarın olumladığı yani destekleyip savunduğu değerlerdir. İletisini bu değerlerin üzerinden göndermeye çalışır. Karşıt Değerler ise

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

bunun tam zıttı olarak, olumsuz gördüğü ve savunmadığı değerler sistemine dayanır. Böylece olayın örgüsel bağlamda bir akışa sahip olması, bu değerleri temsil eden karakterlerin varlığını gerektirir. Olay örgüsü içinde her bir karakter, kendine yüklenen görev dâhilinde kimi kavram ve simgeleri temsil eder. Bu durumu daha detaylı olarak hem karakter hem de tematik açısından “KORA ŞEMASI”(Korkmaz, 2004:154) dâhilinde ele almakta fayda vardır.

	TEMATİK GÜÇ (ÜLKÜDEĞER)	KARŞI GÜÇ (KARŞİDEĞER)
KİŞİLER DÜZLEMİ	-Tevfik Fikret, -Nazime Hanım, -Halûk, -Sıdka, -Refia Hanım-Hüseyin - Efendi -Rıza Tevfik, İsmail Safa, -Halit Ziya, Cenap Şahabettin, Hüseyin Cahit, - Ahmet İhsan -Rita-Mihri Hanım, -Ekrem Bey	-II. Abdülhamit, -Jurnalci Baba Tahir -Hıfzı Bey -Ahmet Hikmet’in Kardeşi, -Fehim Paşa, -Mevlânâzade Rıfat, -Derviş Vahdeti, -Muallim Naci
KAVRAMLAR DÜZLEMİ	-Aşk, Sevgi, Nezaket -Sadakat, Dürüstlük, -Onur, Şeref, Erdem, -Dostluk, Vefa, -Cesaret, Başarı, -Kararlılık, Özgürlük, -Aydınlık Gelecek, İnziva -Umut, Düş, Ütopya, -Özlem	-Yalnızlık, yurtsuzluk, Ölüm, -Yozlaşma, Hırsızlık, Çıkar, Ahlaksızlık, Yolsuzluk, Kanunsuzluk, -Sürgün, Baskı, Korku, -Jurnalcilik, İftira, Yalan, -İstibdat, Sansür,
SİMGELER DÜZLEMİ	-Şiir (yeni), -Servetifünun, -Rûbab-ı Şikeste, -Aşyan, -Galatasaray Sultanisi, -Yeni Zelanda, Çiftlik -Anne, Baba, Evlat, -Resim	-İttihat ve Terakki, -Eski Şiir, -Sis, -Musavver -Malumat, -Savaş -Para, -31 Mart Vakası

Eserde dramatik aksiyonu sağlayan tematik değerlerin kişiler düzlemini temsil eden romanın başkarakteri Tevfik Fikret’tir. Romandaki başkarakter bütün boyutlarıyla anlatılan birinci derecedeki kişi olduğundan, “iç dünyası ve hayatı en ayrıntılı bir şekilde beliren kişidir. Daha karmaşık bir şekilde hikayenin akışı içinde çatışmalar ve değişme süreçleri yaşayan, tepkilerimizi sürekli ve tam olarak yönlendiren karakterdir. Bu karakter, romanda en ilgi çekici sorunların ortaya atılmasına hizmet eder.”(Stevick, 2010:179-180). Ayrıca başkarakter, tematik güce ait ahlak anlayışının somutlaştırılmasına hizmet eder. (Korkmaz, 1997:293)

Bu sebeple Fikret, çok yönlü karakteriyle değerler sisteminin en başında yer alır. Onun kişiliğinde ve olaylara tepkisinde dramatik aksiyon sürekli değişir. Tevfik Fikret, kavramlar düzleminde öne çıkarılmak istenen göndergesel metin halkalarını başarılı, çalışkan, görev bilinci ile

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

dolu, dürüst, onurlu, şerefli olmakla temsil eder. Bu kavramlar ile karakteristik özellikler gösteren başkişi, çevresine bu değerleriyle örnek olur. Dürüst bir kişilik, inançlı ve kararlı, haksızlığa boyun eğmeyen ve özgürlüğüne düşkün bir karakter olarak romanın diğer kişilerine de bu yaşam tarzını hissettirir ve onların da yaşamını etkiler. Bütün karakterleri olay örgüsüne dâhil eder. Aile bağlarını sevgi, sadakat, şefkat kavramlarıyla temsil eder. Böylelikle eşi Nazima Hanım'la birlikte tematik değerlerin, kişiler düzlemindeki yerleriyle bu sevgiyi, bağlılığı, aile, anne-baba, ev gibi sembollerle de temsil etmiş olur. Bu metin halkasının içine ailenin bütün fertleri dâhil olur. Annesi Refia Hanım, babası Hüseyin Efendi, aynı zamanda yengesi ve kayınvalidesi olan Naima Hanım ve dayısı Mustafa Bey tematik değerdeki kişilerdir, kavramlar ve simgeler düzleminde iyiye dair ne varsa onları temsil ederler.

Ancak burada şunu belirtmek gerekir ki Fikret'in babasının ve annesinin ayrı bir yeri vardır. Çünkü başta onlar olmak üzere yukarıda saydığımız bütün aile fertlerinin başkişi olan Fikret'in üzerinde önemli etkileri mevcuttur. Böylesi karakterlere “*norm karakterler*” (Stevick, 2010:181) denilmektedir. Norm karakterler, romandaki birinci derecedeki başkarakterden sonra bireysel anlamda en çok boyutlu ve en fazla derinliğe sahip olan karakterlerdir. “*Roman başkişisinin aksine norm karakterler, romanda amaç olmaktan çok, bir amacı gerçekleştirmek için kullanılan, roman başkişisi ile toplum arasındaki iletişimi sağlayan bir araçlardır. Bu karakterler tezat yaratmak ve okuyucuyu rahatlatmak için kullanılırlar. Ayrıca pek çok şekilde ve özellikle derinliği olan prespektiflerle, roman başkişisinin kusurlarını yansıtan bir ayna gibidirler.*” (Stevick, 2010:186) Yani bu karakterler, romanın başkişisinin eksik yönlerini tamamlar, ona yardım eder ve ondan yana tavır takınırlar. Zaman zaman yazar, bu kişilere sözünü emanet eder ve onları romanda kendi adına konuşturur (Korkmaz, 1997:298).

Yukarıda saydığımız aile bireyleri ve bundan sonra sayacağımız karakterler başkişi olan Fikret'in eksikliklerini, zaaflarını ortaya çıkaran, bunları gidermeye çalışan, başkişinin gelişim sürecine destekte veya etkilerde bulunan kişilerdir. Bu bağlamda Refia Hanım'ın, Tefvik henüz küçük yaştaiken, ölümü onun kişiliği üzerinde kapanmaz yaralar açar. Yalnızlık hissi ve kimsesizlik babasının sürgüne gönderilmesiyle zirveye ulaşır. Anne ve babanın yokluğu kaotik bir durumdur ve yurtsuzluğu temsil eder. Tefvik henüz küçük yaştaiken bu kaotik durumun içine düşer. Haksız bir iftira ile sürgüne giden baba ve yıllarca süren çileden sonra gelen ölüm başkişi olan Tefvik'in acısını, isyanını ve bu duruma sebep olan kişilere nefretini arttırır. Böylelikle tematik değerlerden yana olan anlatıcı karşıt değerleri temsil eden kişileri de ortaya çıkarır. Bunların başında baskı ve zulmü temsil eden II. Abdülhamit vardır. Babasının bu durumundan en çok sorumlu olan kişi odur. Ona hizmet eden Tahir Baba, Mevlanzade Rıfat ve 31 Mart Vakası'nda rol alan Derviş Vahdeti gibi roman kişileri kavramsal ve simgesel düzlemdeki bütün olumsuzlukları temsil ederler. Böylesi bir durum romandaki çatışma unsurlarını besler ve olay örgüsünün devamlılığına katkıda bulunur.

Bu karakterler de romanda herhangi bir değişmenin, psikolojik tahlilin ve karakterdeki yönlü olmanın özelliklerini taşımadığı için “*Kart Karakter*” (Stevick, 2010:182) diye adlandırılırlar. “*Romanda tek bir özelliğin sembolüdür ve tek bir karakteristik özelliğin vücut bulmuş şekilleridir. Bu kart karakterler, her şeye rağmen tabiatlarındaki esas nitelikleri muhafaza ederler ve değişmezler.*” (Stevick, 2010:182-184) Romandaki bu tür kişiler, yalnızca bir kişiliğe sahiptirler ve daha çok “*hedef obje*”ye varmayı engelleyen karşı güç grubunda yer alırlar. Onların bu nitelikleri, yani roman boyunca değişmemesi hem yazar için hem de okuyucu için büyük kolaylıklar sağlar. Bu karakterler moral ve fiziki tanımları en çok bir defa yapılır ve romanda temsil ettikleri duygu değerleri söz konusu olunca hemen devreye girerek okuyucunun zihnindeki hazır imajın harekete geçmesini sağlarlar (Korkmaz, 1997:300). Bu sebepten dolayı romanda Fikret'in babasında söz edilince akla II. Abdülhamit ve jurnalciler gelir. Çünkü bunlar baskıyı, şiddeti,

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

iftirayı, bir aileyi parçalamayı, haksızlığı çağrıştırmalar ve bir kart karakter olma özelliğini gösterirler.

Başkarakterin dünyasından hareketle eserde norm karakter düzeyinde olan diğer kişiler de daha yönlü ve boyutlu özellikleriyle tematik değerleri besledikleri görülür. Bunların başında dostluğu, bağlılığı, yürekten ve çıkarsız sevgiyi temsil eden, başkarakterin her daim acısını paylaşan ve onun yaşamına destek veren Rıza Tevfik gelir. Rıza Tevfik, norm karakterlerin başındaki ülkü değeridir. Bunca ahlaksızlığın çıkarın, çarpıklığın, yolsuzlukların olduğu bir ortamda başkişiyi anlayan, onu olumlayan en önemli karakterdir. Bunun yanında Rita ve Mihri Hanım da başkişiyi besleyen diğer norm karakterlerdir. Başkişinin ruhundaki çatışmayı arttıran ve olay örgüsüne gerilim sağlayan, psikolojik boyuta sahip olan karakterlerdir. Bunlar kavramlar düzleminde aşk'ı temsil ederler. Norm karakter bağlamında düşünüldüğünde olay örgüsüne en önemli katkıyı Halûk'un yapması beklenirdi. Ancak Halûk, doğumuyla ve Protestan oluşuyla olay örgüsünde yer alır. Doğumuyla olay örgüsüne hareket sağlamış olsa da Protestan olma süreci üzerinde pek durulmamış ve bunun karşısında bir "baba" olarak başkişinin psikolojik boyutlarına ulaşamamıştır. Tematik değerlerin kişiler düzleminde Halûk, aile bağlarını, sevgiyi, babalık duygusunu veren olguyu, gelecek hayallerini kavramsal düzlemde temsil eder. Simgesel değer boyutu ise "oğul" ve "gelecek ideali" yani "yarın"dır.

Bütün bu karakterlerin dışında değinilmesi gereken diğer kişiler ise "fon karakterler"dir. "*Fon karakterler*" (Stevick, 2010:180), romanda en az derinliğe sahip kişi ya da kişiler grubudur. Bunlar roman yapısında, yapının işlemesine yardımcı olan çarklar niteliğindedir. Bu karakterler, romanın birinci derecedeki karakterine ait sosyal ortamın daha somut bir şekilde dikkatlere sunulmasına yardımcı olurlar ve ancak o zaman ilgi çekici bir boyut kazanabilirler. Bir bakıma romandaki hâkim temaların açıklanmasına ve birinci derecedeki karakterin içinde yaşadığı sosyal ortamın belirginleştirilmesine, somutlaştırılarak okuyucuya sunulmasına yardımcı olurlar. (Korkmaz, 1997:300). Bu karakterlere "*dekoratif unsur durumundaki kahramanlar*" (Aktaş, 2005:142) demek de mümkündür. Bunlar olay örgüsüne herhangi bir hareket sağlamaz, ona yön vermez, psikolojilerinden söz edilmez ve çatışma unsuru yaratmazlar. Sadece belirli bir kavramı, olguyu veya olayı görüntü bağlamında, dekoratif bir özellikte temsil ederler. Ancak "*bu karakterler olmaksızın romanda somut bir sosyal ortamın yaratılması mümkün değildir. Hatta bir roman, bir grup fon karakteri kullanarak yaşayan bir toplum imajı yaratabilir.*" (Stevick, 2010:180) Bunlara örnek olarak Fikret'in anneanesi ve dedesi (Saliha-Hüsrev), onları evlatlık alan Emine Hanım ve Hüseyin Bey iyi, hoş görülmesi bir aileyi temsil ederler. Fikret'in çocukluğundaki Leyla Bacı, İsmail Ağa mutlu çocukluk anılarını, Naciye ilk aşkı, jurnalciler toplumsal ahlaksızlığı, devletin makam sahibi kişileri çıkarları, samimiyetsizliği temsil ederler.

3. Aklama

3.1 Kurgusal açıdan bakış

En başından söylemek gerekirse eserde yazarın dikkat etmediği veya dikkatinden kaçırıldığı birçok teknik hata mevcuttur. Yazar romanın kurgusunun sağlam ve tutarlı bir zemine oturttüğünü düşünmüştür. Eserin başından sonuna kadar -okur için- birçok çelişkiye ve hataya rastlamak mümkündür. Romanın 27. sayfasında şöyle bir cümle geçmektedir: "*Kimler onun üzerine titremiyor ki, annesi Refia Hanım, babası Hüseyin Efendi, babaanesi Saliha Hanım, yaşlı Emine Hanım...*" Ancak eserin başından biliyoruz ki Saliha Hanım, Mehmet Tevfik'in babaanesi değil, anneanesidir. Bir diğer hata da eserin 55. sayfasında karşımıza çıkmaktadır. Tevfik, Sultanî'de çalışırken öğretmen maaşlarında kesinti yapıldığı için görevden istifa eder. Anlatıcı da şu ifadeyi kullanır: "*Tevfik 1875 yılında Sultanî'den ayrıldı*"(s.55). Eserden hareket edecek olursak "*1867 yılının 24 Aralık Salı günü soğuk bir kış gecesi*"(s.26) dünyaya gelen Tevfik'in istifa ettiği yıla bakarsak henüz 8 yaşında olduğunu görürüz. Bunun mümkün olmayacağı da aşikârdır. İlerleyen

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

sayfalarda Fikret'in *Mirsad* ve *Malûmat* dergilerinde yazana kadar Nazmi takma adını kullandıktan sonra "ilk kez" *Mirsad*'ta Mehmet Tefik adını kullandığını söyler(s.66). Ancak bu bilgi de doğru değildir. Çünkü Fikret, henüz Sultanî sıralarındayken yayınlanan ilk şiiri Mehmet Tefik ismiyle yayınlanır: "Bu şiirlerin ilk intişar edeni, Farsça öğretmeni Fevzi Efendi'nin yardımıyla « Müntehabat-ı Terceman-ı Hakikat »te «Mekteb-i Sultanî dördüncü sınıf talebesinden Mehmet Tefik beyefendinindir» başlığı altında çıkmıştır"(Akyüz, 1947:29). Romanın dikkat çeken hatalarından birisi de eserin 77. sayfasındadır. Burada "Servetifünun ailesine katılmış olan Mehmet Rauf o aylarda Fikret'in halasıyla tanıştı. Deli gibi aşık oldu ve evlendiler"(s.77) ifadeleri yer alır. Ancak 90. sayfada "Fikret'in halasının kızı Sermet Hanımla evlendi"ğini söyler. İkinci ifade yanlıştır. Mehmet Rauf, Fikret'in halasıyla evlenir.

Romanı 89. sayfasında ise Mehmet Rauf'un bir gencin yazılarını Halit Ziya'ya getirdiğini söyler. Bu genç yazarın adı Hüseyin Cahit'tir ve bu yazılar "Hayat-ı Muhayyel" adı altında toplanan öykülerdir. Ancak anlatıcı, 119. sayfada "Hüseyin Cahit, Yeni Zelanda düşüyle "Hayat-ı Muhayyel" adlı bir öykü yazdı. Konu oradaki ortak yaşam tasarısıydı"(s.119) ifadelerine yer verilir. O halde Servet-i fûnun'a dâhil olduktan sonra yani Yeni Zelanda düşünün kurulduğu bir vakitte yazılan Hayat-ı Muhayyel'in, 89. sayfadaki gibi Hüseyin Cahit'in henüz dergiye iştirak etmeden yazmış olması pek doğru olmaz. Nitekim Hüseyin Cahit de bunu şöyle dile getirir: "Bu tasarım (Yeni Zelanda) ortaya atıldıktan sonra, uzun bir süre bütün düşlerimizin temelini, hep bu yeni yaşam doldurdu. Benim Hayat-ı Muhayyel işte bu tasarımın ürünüdür"(Yalçın, 1999:135). Hüseyin Cahit'in Servet-i fûnun'da yayınladığı ilk öykü "Röneka"dır. Servet-i fûnun'a birkaç öykü gönderdikten ve bunlar yayımlandıktan sonra Mehmet Rauf'un aracılığında Servetifünun'a gider ve Fikret ile Halit Ziya'yla tanışmış olurlar.(Yalçın, 1999:87-90).

Bunun dışında bir diğer mesele de Fikret'in hayatında oldukça önem arz eden kız kardeşinin ölünme sebep olduğuna inandığı kişinin kim olduğunu hiçbir yerde söylememiş olmasıdır. Birçok yerde Ahmet Hikmet'in (Müftüoğlu'nun) kardeşi demek yerine, bunu ifade ettikten sonra diğer yerlerde ismine yer verebilirdi. Olay örgüsüne dahil etmesi beklenirdi. Bu kişinin adı Refik Bey'dir.

Anlatıcı, eserin sonuna doğru Fikret'in ölmeden önceki durumunu anlatırken Hüseyin Cahit'le olan kırgınlığın bitişini ve bu barışta Rıza Tefik'in aracı olduğunu söyler. Birçok kaynakta bu bilgi doğru olmakla birlikte Hüseyin Cahit bunun aksine ifadeler kullanır: "Fikret'le bu ikinci dargınlık, hastalığının son zamanlarına kadar sürdü. Üstelik hastalığının gidişinden ve ağırlığından haberli de değildim. Bir gün sonra kendisinin okul arkadaşı Sait Paşa damadı Nuri Bey'le bana haber yolladı; görüşmek istiyormuş. Nuri Bey hastalığındaki tehlikeden söz edince her şeyi unuttum. Nuri Bey'le birlikte Aşyan'a koştum. O gün gördüğüm zavallı Fikret, bozulmuş yüzü, çekilmiş çizgileriyle bugün gibi gözümün önünde. Yılların, yüzyılların bile hiçbir şey yapamayacağı sanılan o arslan gibi vücut erimişti. Yalnız gözlerinin parlaklığı ve gülüşü kalmıştı. Ama bu gülüş, sonsuza değin sönme dakikasının yaklaştığı o günlerde ne kadar acıydı"(Yalçın, 1999:193).

Biyografik bir romanda, hayat anlatılan kişinin ölüm tarihi önem arz eder. Okuyucu bunu bilmek ister. Ancak bu eserde anlatıcı, Fikret'in doğumunun tarihini verirken gösterdiği hassasiyeti, ölümü için göstermez. Doğumunu "1867 yılının 24 Aralık Salı günü, soğuk bir kış gecesi"(s.26) gibi ayrıntılı bir şekilde aktaran anlatıcı, ölümünü ise "gece yarısından sonra saat 02:00'da nefesi duyulmaz oldu"(s.240) ifadeleriyle aktarır. Bu saat 2'nin hangi gün, ay ve yıla ait olduğuna yer verilmemektedir. Biyografik romana konu olan bir şahsiyetin ölüm tarihinin verilmesi gerekir.

3.2. Roman sanatı açısından bakış

Bu somut hataların ötesinde roman sanatı ve estetiği çerçevesinde birkaç söz söylemek gerekir. Biyografik romanların temel sorunu, kurgusal açıdan oldukça zayıf olmalarıdır. Kurgunun bu zayıflığı biyografisi anlatılan kişinin gerçek bir kişilik olduğunun sürekli vurgulanmaya

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

çalışılmasından kaynaklanır. Kurmacaya yaslanmak yerine, durmadan belgelerle konuşmak, doğal olarak romandaki olay örgüsünün akışını bozar. Apaydın'ın belirttiği gibi *“biyografik romanların kurgu bakımından en önemli sorunları, belgesel olanla kurmacayı bir roman metni içinde kaynaştırmamış olmasıdır. Bu romanda (biyografik romanda) kurmaca dünyaya ait figürler yoktur. Yazarlar kimi zaman, romanlarında anlatılanların belgelere dayandığını, gerçek olduğunu, birkaç kişi isminden başka romandaki figürlerin gerçekten yaşamış ve daha önemlisi de romanda anlatılan olayların içinde bulduklarını ileri sürerler.”* (Apaydın, 2010:481) Bu sebeple, burada da roman kurgusu ve olay örgüsünün oluşmasını engelleyecek sayısız alıntı yapılmıştır. Bu alıntılar romandaki akışı kesintiye uğratar. Her olayın anlatımında Fikret'in ölümünden sonra onun için söylenen sözleri metne dönüştürmek yerine salt bit alıntı olarak romana yerleştirmek olayın akışını keserek kuru bir alıntılama işine dönüşmüştür. Buradaki asıl sorun, romanın bir karakteri olmasına rağmen, kişinin yıllar sonra yaptığı konuşmaların anlatıcı tarafından aktarılarak bu kişilerin alıntılarla konuşturulmasıdır. Bu sebeple yazar-anlatıcının sesini, dolayısıyla varlığını romanda fazlasıyla duymaktayız. Eserde bu alıntıları aktarmak için *“şöyle diyordu, şöyle diyecektir, şöyle anlatıyordu”* gibi sayısız ifade vardır. Halit Ziya, Hüseyin Cahit, Cenap Şahabettin, Ruşen Eşref, Ahmet İhsan gibi isimler aynı zamanda romanın karakterleridir. Ancak olay örgüsü içindeki konumları ve konuşmaları oldukça azdır. Onlar nedense anılarla, ancak anıların anlatıcı tarafından alıntılanmasıyla konuşurlar.

Bu bahiste şunu dile getirmek gerekir ki özellikle Cenap, romanın içinde neredeyse yoktur. 82. sayfada onunla ilgili ansiklopedik bilgilere yer verilmektedir. Bu bilgilerin olay örgüsüyle ilgisi yoktur. Bu sayfada bile yazar, Cenap'ı anlatmak için Halit Ziya ve Ruşen Eşref'in yıllar sonra onun için söylediklerini alıntılar. Cenap'ın olay örgüsüne bir karakter olarak kendi cümleleriyle dâhil olması ancak 106. sayfada gerçekleşmektedir. O da Fikret hakkında bir toplantıda söylediği birkaç sözden ibarettir. İkinci ve son defa Cenap'ı 241. sayfada roman kişisi olarak görürüz. O da olay örgüsünde samimi bir hava yaratmaktan uzak ifadelerle yer alır. Cenap'ı burada *“bastonunu yere vura vura Vah Tefvik, Vah Tefvik diye ağlıyor”*(s.241) olarak görürüz. Fikret'in hayatını anlatan romanda Cenap'ın duruşu sadece bu olmasa gerek. Diğer roman kişileri de çoğunlukla ansiklopedik bilgilerle yer alır. İşte bu noktada roman estetiğinde karakterizasyon ve montaj tekniğine değinmek gerekir. *“Bir hikayeci veya romancının anlatıcılığı sürükleyecek kişileri, anlatının niteliğine uygun olarak çizmesine, ona “beşeri” bir yapı kazandırarak canlandırmasına karakterizasyon denir.”*(Tekin, 2004:78) Bu yolla karakterize edilen kişiler bedensel ve ruhsal özelliklere sahip olurlar.

Karakter çiziminde iki yol vardır. Bunlar, *‘açıklama yöntemi ve dramatik yöntem’*dir. Açıklama yönteminde kişiyle ilgili bilgiler bizzat yazar tarafından verilir. Dramatik yöntem’de ise kişi, davranış, düşünce ve duygularıyla kendini ortaya koyar (Tekin, 2004:79). Birinci daha çok klasik bir yöntemdir ve yazarın sesi fazlaca duyulur. İkincisi ise modern romanın başvurduğu yöntem olmakla birlikte *“anlatıcının varlığını büyük ölçüde ortadan kaldıran bu uygulama, anlatı sınırları içinde gerçekleştirildiği için daha yararlı ve daha objektiftir.”*(Tekin, 2004:80) Bu sebeple anlatım yönteminde, kişi edilgen ve yazarın kendisiyle ilgili söylediği her şeyi kabul eden bir kişidir. Aksine dramatik yöntemde kişi etkendir ve kendisiyle ilgili söz söyler. Bu açıdan bakıldığında romandaki kişilerin çoğu olaya dâhil edilmez ve sadece yazar onlar için ne diyorsa onu öğreniriz. Keza Ahmet İhsan, Mehmet Rauf, Cenap, Halit Ziya bu anlatım yöntemiyle sunulur. Bu karakterlerle ilgili dile getirdiğimiz alıntılama sorunu da montaj tekniğini akla getirir. Bu teknik, *“bir romancının, genel kültür bağlamında bir değer ifade eden anonim, bireysel ve hatta ilahî nitelikli bir metni, bir söz veya yazıyı “kalıp halinde” eserinin terkibine belirli bir amaçla katması, kullanması demektir”*(Tekin, 2004:243-244). Montaj tekniği iki farklı şekilde uygulanır. Birincisi alınan hazır kalıp, metne orijinal haliyle koyulur. İkincisi ise montajlanan metin yeniden yazılarak yani dönüştürülerek verilir yahut sadece sezdirilir. Günümüz romanında kabul gören

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

uygulama da budur. (Tekin, 2004:245). Bu tekniğin kullanılmasından beklenen metni zenginleştirip yapıya sağlamlık katmasıdır. Ele aldığımız eserde bunun ötesinde bir kullanım vardır. Romanın asıl karakterleri alıntılarla, montajla konuşması beklenemez. Tam bu noktada Hıfzı Topuz'un biyografik romanlarında sürekli aynı hatanın var olduğunu söylemek gerekir. Belgelerle konuşarak roman formundan uzaklaştığı görülür. Keza Apaydın "zaman zaman roman formunun unutulduğuna, belgelerle konuşan bir tarih metni üslubunun kullanıldığına tanık olduğunu" söyler. "Özellikle Hıfzı Topuz'un biyografik roman olarak değerlendirdiğimiz romanlarında okuyucu kimi yerde roman yerine tarih sohbeti okuduğunu düşünebilir. Belgesel tadının hissedildiği biyografik romanlar aynı zamanda romandan yani kurmacadan kopuşu da gösterdiğini" (Apaydın, 2010:481) dile getirir. Bu kopuş, söz konusu olan roman içinde geçerlidir.

Biyografik romanlarda bu sorunların ortaya çıkmasında biyografisi anlatılan kişi hakkında bilgi ve belgenin fazla olmasıyla ilgilidir. Bu durum, kurmacadan uzaklaşmaya ve kurgusal boyutun azalmasına sebep olur. Bu bağlamda Fikret'in hayatıyla ilgili oldukça fazla bilgi, belge ve farklı kaynakların olması yazarı kurmacadan uzaklaştırmıştır. Bu sebeple belgelerin az olması, anlatıyı kurmacaya yaklaştırır. Bunun tam tersi bir durum da söz konusudur. Biyografisi anlatılacak kişi ile ilgili yeteri derecede bilginin olmaması yazarın başka hatalara düşmesine sebep olur. Nitekim Apaydın, Hıfzı Topuz'un söz ettiği üç romanıyla ilgili (*Meyyale, Paris'te Son Osmanlılar, Gazi ve Fikriye*) şu değerlendirmeyi yapar: "Hıfzı Topuz'un özellikle *Meyyale* ve *Paris'te Son Osmanlılar* adlı romanlarında biyografisi yazıldığı düşünülen kişiler hakkında bir romanı dolduracak bilgi bulunmayınca, romanın yönü bireyden topluma, siyasal olaylara çevrilmiştir. Böylece romanlar, birey biyografisiyle birlikte toplum biyografisi haline de gelmişlerdir. Bu, kuşkusuz roman tekniği bakımından hatadır." (Apaydın, 2010:482)

Ayrıca karakterlerin sunumunda verilen bilgiler daha sonraki olayların gelişim sürecine ders düşmektedir. Örnek verecek olursak, Rıza Tevfik'in henüz 58. sayfada ve Mehmet Rauf'un, 93. sayfada ölümüyle ilgili bilgi verilir. Ancak bu sayfalarda birkaç satır sonra bu kişiler roman kişisi olarak olayın içinde yer almaya devam ederler.

Bunların ötesinde itiraz edilmesi gereken bir diğer mesele de Fikret'in şiirlerinin sunuluş şeklidir. Bir roman, bir dönemi yansıtmak iddiasında ise, döneme aykırı düşmemelidir. Fikret'in şiirlerinin "günümüz dilde şöyledir" gibi ifadelerle sunulmuş olması ne Fikret'in ruhunu, kişiliğini, hassasiyetini ne de Servet-i Fünun sanat anlayışını yansıtır. O şiirlerin bu şekilde sunumu, onların ruhunu öldürmektir. Hatta kimi şiirleri, özellikle "Sis"i tamamen nesir şeklinde sunmak (s.132) bizce olmaması gereken bir durumdur. Diyelim ki sıradan bir okuyucunun anlayabilmesi için böyle bir tutum sergilenmiştir. O halde bu şiirlerin aslını da ekleyerek okuyucunun karşılaştırma yapabilmesini sağlamak gerekirdi.

Bunun yanı sıra romanın dilinde döneme veya roman estetiğine uymayacak ifadeler kullanılmıştır. Mükemmeliyete düşkünlüğü bilenen Fikret'in hayatta en çok değer verdiği oğlu Halûk'un eğitimiyle ilgilenecek olan bir Fransız mürebbiyenin dört günlük gibi kısa bir süre içinde Fikret için "Ne yalan söyleyeyim, ben ondan çok hoşlanıyorum. Rüyanın erkeği"(s.103) gibi sıradan bir üslupla konuşmaması lazım gelir. Bundan başka, daha bariz ve oldukça sıradan bir konuşma da Mihri Hanım ile annesi arasında gerçekleşir: "Mihri Hanım evlenmeyi tasarlıyordu. Bu düşüncesini önce annesine açtı. Anne çılgına döndü.

"Ne demek! Sen çıldırdın mı?" diye haykırdı. "Baban asla bir İtalyan'la evlenmene razı olmaz. Otur oturduğun yerde."

"Anne ben çılgın falan değilim. Biz kararımızı verdik. Siz istesenez de istemesenez de evleneceğiz. Burada olmazsa Roma'da."

"Roma'ya nasıl gidersen? Sana asla pasaport vermezler."

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

“Hayır benim pasaporta ihtiyacım yok, sevgilim beni gemiyle kaçıracak.”

“Böyle bir çulğnlık yapacak olursan bir daha yüzüne bakmayız.”

“Bakmayın. Ben Roberto 'suz yaşayamam.”

“Kızım, biz seni bunun için mi yetiştirdik. Bak, ne güzel ressam oldun. Bütün saray halkı sana hayran. İlk Türk kadın ressamı sensin. Sen burada Roberto gibi yüz sevgili bulabilirsin. Akıllısın, güzelsin, hoşsun, tatlısın, sonsuz yeteneklerin var, bütün şehzadelerin aklını başından alabilirsin.”(s.224). Bu sıradan ve inandırıcılığı neredeyse olmayan üslup için özellikle belirtmek gerekir ki bir anne, o dönemde kızı için “ilk Türk kadın ressam sensin” demeyecektir, diyemeyecektir. Nitekim bir imparatorluk söz konusu iken, bir annenin bunu bilip kızına söylemesi de mümkün olmayacaktır. Yazar Mihri Hanım'ın bu özelliğini vurgulamak için başka bir yola başvurabilirdi.

Sonuç olarak roman sanatı açısından eleştirilebilecek birçok yöne sahip olan bu eser, kurgu, olay örgüsü, karakterler, dil ve anlatım özellikleri bakımından doyurucu bir niteliğe ulaşmamıştır.

4. Yargılama

Eser, her yönüyle söylenebilir ki Fikret'i, Servet-i Fünun sürecini ve sonrasını, çevresiyle olan ilişkilerini bilenler için oldukça eksik ve zayıf kalır. Fikret'in hayatını, tutumunu, edebî şahsiyetini, karakterini vermesi bakımından da tatmin edici değildir. Özellikle bir baba olarak Fikret'in Halûk meselesinde acısını, hayal kırıklığını, beklentisini neredeyse görememekteyiz. Psikolojik olarak derinlemesine ele alınmamış ve birkaç cümle ile geçirilmiş, olay örgüsünü hareketlendirecek bir değerde yansıtılmamıştır.

Bizim burada, aslında son olarak söylemek istediğimiz önemli bir mesele de şudur: Fikret üzerine yapılmış birçok çalışma vardır. Başta bilimsel çalışmalardan başlamak üzere, biyografiler, anılar, dergi ve gazete yazıları gibi sayısız çalışma vardır. Yazar Hıfzı Topuz, kitabın sonunda “Teşekkür” kısmında bunları sıralamıştır. Ancak bilinen bir gerçek vardır ki o da herhangi bir alıntı söz konusu olunca onu künyesiyle beraber açıkça ortaya koymaktır. Romanda alıntıya yer verilmesi tartışılacağı gibi alıntının kaynakçasını da vermenin tartışılabilirliğini; ancak söz konusu alıntı var ise bunun kaynağının da belirtilmesi gerektiğini söylemeliyiz. Romanda sayısız alıntıya rağmen, kaynak belirtilmemiştir. Bunlar “Teşekkür” kısmında liste halinde yer alır. İyi niyetle hareket ettiğimizi belirterek şu örneklerle yer vermeyi uygun görüyoruz: Kenan Akyüz'ün 1947 tarihli Ankara merkezli olan Sakarya Basımevi'nden yayınlanan *Tevfik Fikret* adlı eser ile ele aldığımız roman arasında sayısız benzerlikler mevcuttur. Romanda yer alan başlıklandırma düzeni ile Kenan Akyüz'ün sistemi neredeyse aynıdır.

Kenan Akyüz'ün I. Bölüm başlıkları şöyledir: “Soyu, Doğumu, Çocukluğu, Okul Hayatı, İlk Memurluk, Evlenmesi, İlk Şöhret, Malumat, Öğretmenlik, Haluk.”

Romanın I. Bölümü ise şöyledir: “Sakızdan Getirilen İki Yetim (Soyu), İyi Ki Doğdun Tevfik (Doğumu-Çocukluğu), Okul Anıları (Okul Hayatı), İlk Görevler-Evlilik ve Öğretmenlik (İlk Memurluk, Evlenmesi, Öğretmenlik), Mirsad ve Malumat (İlk Şöhret, Malumat).

Akyüz'ün II. Bölümü: “Servet-i Fünun, Servet-i Fünun Ailesi, İlk Tevkif, Avunma Çareleri, İkinci Tevkif, Rübab-1 Şikeste.

Hıfzı Topuz'un II. Bölümü: “Size Tevfik Bey'i Getirdim (Servet-i Fünun), Ahmet İhsan Bey, Halit Ziya'yla Dostluk, Cenap Şahabettin, Mehmet Rauf, Ali Ekrem (Servet-i Fünun Ailesi), İlk Tutuklanma (İlk Tevkif), Yeni Zelanda Macerası (Avunma Çareleri), İkinci Tutuklanma (İkinci Tevkif), Rübab-1 Şikeste (Rübab-1 Şikeste).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

Akyüz'ün III. Bölümü: “ İlk İnziva, Âşiyân, Robert Kolejindeki Çalışmaları, Kız Kardeşinin Ölümü, Ahmet Hikmet'le Dargınlık, Babasının Ölümü, Abdülhamit'e Suikast, Selanik İhtilal Teşkilatı.

Hıfzı Topuz'un III. Bölümü: “Sis, Yeni Bir Yasaklama (İlk İnziva), Sıdika'nın ve Babasının Ölümü (Kız Kardeşinin Ölümü, Ahmet Hikmet'le Dargınlık, Babasının Ölümü), Bir Anlık Gecikme (Abdülhamit'e Suikast), Aşiyân (Aşiyân).

Akyüz'ün IV. Bölümü: “Meşrutiyet'in İlk Günleri, Tanin, Maarif Nazırlığı, Sultani Müdürlüğü, Müdürlükten Ayrılış, 31 Mart Vakası ve Müdürlükten İkinci Ayrılış, Müdürlükten Son Ayrılış, İstifanın Yankıları, Rübab-ı Şikeste, Halûk'un Defteri, Son İnziva, Hastalığı, Mehmet Akif'le Kavga, Şermin, Ölümü.”

Romanın IV. Bölümü: “Meşrutiyet (Meşrutiyet'in İlk Günleri), Tanin (Tanin), Galatasaray Müdürlüğü (Maarif Nazırlığı, Sultani Müdürlüğü, Müdürlükten Ayrılış), 31 Mart Olayı (31 Mart Vakası ve Müdürlükten İkinci Ayrılış), Galatasaray'a Veda (Müdürlükten Son Ayrılış, İstifanın Yankıları), 95'e Doğru, Yağma Sofrası, Haluk Protestan Oluyor (Rübab-ı Şikeste, Halûk'un Defteri).

Böylelikle Kenan Akyüz eserinin “Hayatı” kısmını bitirmiş olur. Ancak **romanda V. Bölüm** vardır. Bu bölüm aslında Kenan Akyüz'ün dördüncü bölümün sonudur. Romanda ayrı bölüm olarak tasarlanmıştır.

Romanda “Kutsal Savaş, Aşiyân'dan Anılar, Fikret'in Ressamlığı, Hastalığının Başlangıcı, Mihri Hanım, Son Demler, Artık Yıkılıyorum” bölümleri,

Akyüz'ün dördüncü bölümün sonundaki “Son İnziva, Hastalığı, Mehmet Akif'le Kavga, Şermin, Ölümü” adlı bölümleriyle doğru orantılıdır, aynı içeriğe sahiptir.

Bütün bu başlıkların sırası dahi neredeyse değişmemektedir. Bazı başlıklar aynı adı taşımakla birlikte, kimileri günümüz Türkçesi ile, kimisi de aynı içeriği verebilecek yakın isimlerle verilmiştir. Akyüz'ün bu başlıklar altında verdiği bilgiler, alıntılar, duygular dahi aynıdır. İfadelerin birebir benzerliği de söz konusudur. Cümlelerin benzerliği, olayın akışının aynılığı, olayla ilgili alıntılarının birebirliği dikkatlerden kaçmaz. Akyüz'ün “Doğumu” başlığı altında “*Sene 1867... Aralık ayı İstanbul'un sayılı kışlarından biri*”(s.22), “*yeni yolcu, yuvasına uğur getirmişti: babası aynı zamanda Şehremaneti Meclisi Üyeliği'ne atandı*”(s.22), “*herkes onu seviyordu*”(s.23) ifadeleri mevcut iken romanda aynı ismi çağrıştıran “İyi Ki Doğdun Tevfik” başlığı altında “*1867 yılının 24 Aralık Salı günü soğuk bir kış gecesi*”(s.26), “*O sıralarda Genç Hüseyin Efendi'nin memurluktaki derecesi yükseldi*”(s.26), “*Bütün aileye hemen kendini sevdirdi*”(s.26) cümleleri yer alır. “Okul Hayatı” başlığı altındaki söylem(s.25), romandaki başlıkta (s.41) aynı doğrultudadır. “İlk Memurluk”taki alıntılar (s.30-32), romandaki başlıkta(s.46) aynıdır. Akyüz'ün “Servet-i Fünun Ailesi” başlığındaki ifadeler (s.43), romanda 77. sayfadadır. Fikret'in tutuklanmasıyla ilgili ifadeler (s.51), romanda aynı başlık altında olmak suretiyle (s.95) benzer söylemler aktarılır. Akyüz'ün “Avunma Çareleri”nde (s.53) anlatılan olaylar dizisi de aynı sırayı takiben romanda (s.118-122) da yer alır. Akyüz'ün “Kız Kardeşinin Ölümü” başlığındaki “*ertesi akşam döndüğü zaman yazdığı şiiri (Hemşirem İçin) ağlaya ağlaya okumuştur*” ifadesi (s.80), romanda aynı başlık altında “*sabaha kadar ağlaya ağlaya “Hemşirem İçin” şiirini yazdı*”(s.137) cümlesi yer alır. Ahmet Hikmet'le darılmasından sonra yaşanan olaylar Akyüz'ün aktardığı gibi (s.81-83) romanda (s.138-139) aynen mevcuttur. Kenan Akyüz'ün “İstifanın Yankıları” başlığındaki “*Fikret'in Sultanî müdürlüğünden istifası, basında bir bomba gibi patladı ve bütün İstanbul'da gittikçe genişleyen yankılar uyandırdı*”(s.102) cümleleri, romanın aynı içeriği anlatan “Galatasaray'a Veda” başlığında “*Tevfik Fikret'in müdürlükten ayrılması haberi, ertesi gün 10 Nisan 1910'da gazetelerde yayımlandı ve bir bomba gibi patladı*”(s.189) ifadeleriyle neredeyse aynıdır. Aynı şekilde romanda bu başlık altında geçen “*Hüseyin Cahit bu mektubu Tanin'de yayımlamadı. Mektubun basılmasıyla Nazır'ın hiçbir*

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

şey kaybetmeyeceğini, özel bir toplantıda söylenen bazı sözleri açıklamanın Fikret'i küçük düşüreceğini ve ancak hakaret niteliğinde olan bazı yerler çıkartılırsa mektubun basılabileceğini belirtti”(s.192) ifadeleri Kenan Akyüz'ün eserinde aynen şu şekilde yer alır: “Cahit, Fikret'e gönderdiği bir mektupla, bu mektubun basılmasından Nazır'ın hiçbir şey kaybetmeyeceğini, hususi bir mecliste söylenen bazı sözlerin açığa vurulmasıyla sadece kendisinin küçük düşeceğini; mektubun fazla hakaretli yerlerinin çıkarılması suretiyle basılmasının uygun olacağını belirtip...”(s.111). Ölümü bahsinde Kenan Akyüz'ün bütün ayrıntılar romanda yerini alır. Hatta Fikret'in davranışları, konuşmaları, ölmeden önce söylediği “yavrum” sözcüğü, cenazeye katılan öğrencilerin sayısı (20 Kişidir), gelen öğretmen arkadaşları, Rıza Tevfik, Hamit ve Cenap'ın katılımı romanda sırasıyla aktarılır (s.234-243). Bütün bunlar, bir romancının bir bilim insanından yararlanmasından ötedir.

Sonuç

Biyografik romanların temel sorunu, yazarın anlatısı karşısındaki sınırlandırılmış konumudur. Yazar, kurmacanın dünyasından faydalanamamakla birlikte sürekli olarak gerçeğe göndermelerde bulunması, roman türünün özelliklerinin dışına çıkmış olur. Romanın asıl görevi kurmaca bir dünya yaratmak olduğundan, olayın biyografisi anlatılan kişinin hayatına dair bilgi ve belgelere dayandırılması beklenemez. Bu durum yaratıcılık bağlamında özgün örneklerin ortaya çıkmasını engeller. Roman sanatının estetik boyutu tam anlamıyla karşılanmaz. Bu romanda da aynı durum söz konusudur. Hıfzı Topuz, Tevfik Fikret'in hayatına dair belgeleri üst üste yığarak bir alıntılar topluluğu oluşturmuştur. Kurmacanın dünyasına giremeyen yazar, hem şahsi dikkatsizlikler hem sonucu hem de roman sanatı açısından hatalar yapmıştır. Ayrıca başvurduğu kaynaklardan yaptığı alıntıları da olduğu gibi metne yedirememiş olması, olay akışının durmadan kesintiye uğramasına sebep olur. Roman estetik noktasında doyurucu bir niteliğe sahip olamamıştır.

KAYNAKÇA

- AKTAŞ, Şerif (2005), *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yay., Ankara.
- AKYÜZ, Kenan (1947), *Tevfik Fikret*, Sakarya Basımevi, Ankara.
- APAYDIN, Mustafa (2010), “Biyografik Roman Türünün Türk Edebiyatındaki Gelişimi Üzerinde Bazı Dikkatler”, *Hece, Türk Romanı Özel Sayısı* (2.Baskı), S.65/66/67, s.475-484.
- ÇETİN, Nurullah (2007), *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap Yay., Ankara.
- DEVELLİOĞLU, Ferit (2004), *Osmanlıca-Türkçe Lûgat*, Aydın Kitabevi, Ankara.
- İslam Ansiklopedisi* (2009), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C.37, s.319-326, İstanbul.
- İslam Ansiklopedisi* (2010), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C.39, s.288-301, İstanbul.
- İslam Ansiklopedisi* (2011), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C.40, s.483, İstanbul.
- İslam Ansiklopedisi* (2012), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C.41, s.68-73, İstanbul.
- İslam Ansiklopedisi* (2012), Türkiye Diyanet Vakfı Yay., C.42, s.603-605, İstanbul.
- KAPLAN, Mehmet (1997), *Tevfik Fikret*, Dergah Yayınları, İstanbul.
- KORKMAZ, Ramazan (1997), *Sabahattin Ali*, YKY, İstanbul.
- OKAY, Orhan (02.09.2001), “Tarihin Üvey Evladı: Biyografi”, *Zaman Gazetesi*, s.17.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

STEVICK, Philip (2010), *Roman Teorisi* (çev. Sevim Kantarcıođlu), Akçağ Yay., Ankara.

TEKİN, Mehmet (2004), *Roman Sanatı 1*, Ötüken Yayınları, İstanbul.

TOPUZ, Hıfzı (2012), *Elbet Sabah Olacaktır* (5.Basım), Remzi Kitabevi, İstanbul.

YALÇIN, Hüseyin Cahit (1999), *Edebiyat Anıları*, Türkiye İş Bankası Yay., İstanbul.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/9 Summer 2013

